

HRVATSKA, IZDVOJENO, VIJESTI

Vesna Drobac: Brinemo za naše starije kao u razvijenoj Danskoj, ali nedostaju nam kapaciteti

OBJAVLJENO PRIJE 2 TJEDNA PIŠE IVA PERDEC

♥ 0

Briga o starijima dijelom počiva i na sustavu socijalne pomoći. Za Vesnu Drobac, predstojnicu Centra za socijalnu skrb na zagrebačkoj Peščenici, u tom poslu nema tajni. Iza ove vitalne 67-godišnjakinje je čak 45 godina radnog staža. Uskoro će i sama postati dio umirovljeničke populacije.

Kako je biti star u Hrvatskoj?

„Što se tiče propisa, oni su svi usklađeni s europskom legislativom. Gledajući po tome, nije strašno biti star u Hrvatskoj, teoretski su zadovoljena sva prava čovjeka od rođenja do kraja“, upućuje nas u priču o skrbi za starije Vesna Drobac.

Koje su specifičnosti starije populacije u Hrvatskoj, je li to siromaštvo?

„Mogu govoriti iz perspektive Grada Zagreba, gdje je situacija ipak drugačija nego u malim sredinama. Sasvim je drugačije starjeti u maloj sredini, dok su mogućnosti ipak veće u Zagrebu. Imamo sve, gledajući zakonski, ali pitanje je kako sve realizirati. Možda malo teže, jer je sve veći priljev starih osoba. Radila sam 30 godina u općini Centar, danas Donjem gradu, to je staračka općina. Postoje dijelovi Zagreba gdje je veliki pritisak na područni ured za zbrinjavanje starijih osoba u domove. Puno je samačkih kućanstva, biti samac i umirovljenik je daleko teže nego živjeti, kao što je nekad bilo uobičajeno, s tri generacije pod istim krovom, takva kućanstva su danas rijetka u Zagrebu.“

Oglas

Doček Nove godine u Šibeniku: Parov Stelar i Stereo MC's headlineri trodnevnog 321 FESTA!

Kakva je struktura stanovništva na Peščenici gdje živi oko 65.000 ljudi?

„Na našem području je dosta veliki miks stanovništva, a oko 3000 ljudi prima neku vrstu socijalne pomoći. Urbani dio čine Volovčica, Stara Peščenica, Donje Svetice, ulica Charlesa Darwina, gdje je stanovništvo relativno dobrostojeće, zatim imamo radnički dio gdje su se doseljavali ljudi koji su nekad radili po svim onim silnim tvornicama u industrijskoj zoni na Žitnjaku, najvećoj u bivšoj državi, s masom ljudi koji su dolazili iz drugih tadašnjih republika. I to je srednje ili niskokvalificirano stanovništvo ostalo ovdje, gradeći kućice kakve su tada mogli, a sad su legalizirane. Slijedi 'nomadski' dio prema Kozari putevima, Strugama i dalje iza napuštenih tvorničkih hala. Zanimljivo je otići i vidjeti kako se struktura vrlo brzo mijenja, ovisi o sezoni, je li toplo ili hladno. Ljudi brzo migriraju, bez statusa, dođu i prođu. Snalaze se u barakama, potleušicama. Nama je to problem s obzirom na djecu koje ima mnogo u tim strukturama.

Što se tiče umirovljenika, nažalost veliki broj ih ima male ili minimalne mirovine, zato što se prije išlo rano u mirovinu, s 50 godina, puno ljudi radilo je u tvornicama, tekstilnoj industriji gdje nisu bile velike plaće, pa nisu sad ni mirovine velike. Razne su okolnosti, bio je rat, 1991. tvornice su propadale, tko god je imao uvjete, otišao je u mirovinu.“

Koje su ključne potrebe starijih osoba u centru Peščenica?

„Najveći je upit za smještaj u domove za starije. Izlazimo u susret umirovljenicima i starijim osobama od 65 godina koje su u potrebi, s određenim zdravstvenim problemima. Može se pomoći i izvaninstitucionalno. Tako Dom umirovljenika Peščenica ima gerontološki centar koji pruža vanjske usluge, poput pripremanja toplog obroka, a ako je netko nepokretan, teško pokretan ili ima specifičnu dijagnozu, može mu se dostaviti obrok. Postoje i usluge kao što su pospremanje stana, donošenje lijekova, peglanje, plaćanje računa..., sve što starijoj populaciji treba. Potrebe starijeg stanovništva su sve veće. Pogotovo za smještaj u ustanove. Ljudi koji imaju 80 i više godina, dobro se osjećaju i misle da će tako do kraja života, međutim, dogodi se, primjerice, moždani udar, prijelom kuka i osoba postaje nepokretna, treba pomoć, a nigdje nije nikad predala molbu za prijem u dom jer je do tada osoba 'bila dobro'. Zato savjetujemo ljudima da predaju molbu, neka stoji, pa ako se treba aktivirati, puno je jednostavnije ako postoji u sustavu. Onda tražimo udomiteljske obitelji koje mogu pomoći, ali opet ne možete svakoga staviti u takvu obitelj, kao što ni svaku osobu ne možete staviti u dom. Gleda se i koliko je tko doprinio i plaćao kroz svoj radni vijek, ne mogu se svi ni tretirati isto.“

Pritisak starije populacije na „državne“ domove je velik, zato su sve brojniji privatni domovi, koji su, naravno, i skuplji. Kakve spoznaje imate o njima?

„Postoji jako puno privatnih domova, ali mi ih ne kontroliramo, pa nemamo ni uvid u njihov rad i uslugu, jer njima dozvolu za rad izdaju županije, pa su i u njihovoj nadležnosti. Znači, ako dom nije u našoj mreži, za nas ne postoji, ne donosimo nikakve preporuke za smještaj, niti rješenja, jer ne možemo tamo smjestiti ljude budući da s privatnim domovima nemamo ugovor. Da bismo mogli u takve domove smjestiti ljude, oni moraju imati ugovor s nadležnim ministarstvom. Međutim, takve ugovore privatni domovi ne vole, jer to znači subvencioniranu, dakle manju cijenu usluge za korisnika doma. S druge strane, potražnja je velika i vlasnici domova imaju računicu određivati svoje cijene. I onda znaju tražiti na cijenu doma još plaćanje pelena, maramica i raznih drugih nužnih potrepština. No, ima i vlasnika u čijim je domovima, koji su odlični, sve obuhvaćeno, a imaju na svojih recimo 100 korisnika, još 20 čiji je boravak sufinanciran preko ministarstva koje ga kontrolira.“

Vi ste praktički cijeli svoj život kao socijalna radnica u službi potrebitih, pa imate dobar uvid je li se i kako kroz godine mijenjala percepcija društva prema starijim osobama?

„Ovaj posao radim jako dugo, već 45 godina, uskoro ću i u mirovinu pa mogu dobro usporediti vremena. Iz brojki je jasno da se demografska piramida u Hrvatskoj okrenula, sve je više starijih osoba čije su potrebe u eksponencijalnom rastu, a sve je manje mladih koji će izdvajati za te potrebe. I to smo i te kako dobro osvijestili, ali problem nedostatnih kapaciteta i uvijek premalo novaca i dalje postoji.“

Svako vrijeme nosilo je svoje prilike i neprilike, socijalna slika drastično je različita između razdoblja 80-ih godina, ratnih 90-ih i ovih novih ‘milenijskih’ vremena. Prije četiri desetljeća, kad sam počinjala raditi, centri za socijalnu skrb su bili dijelovi općina, financirani iz općinskih, republičkih i državnih sredstava. Tada smo bili državni službenici koji smo radili isključivo s osobama koje su u potrebi. Brinuli smo o smještaju djece, staraca, o socijalnim pomoćima ljudima koji nisu nigdje radili i koji nisu imali ništa. Dolaskom rata, došlo je do naglog porasta ljudi kojima treba pomoći, ljudi koji su nakon povratka s ratišta ostali bez posla, jer su propale tvornice. U naš sustav je tada ušao radni čovjek, što mi je jako žao. Neki su nakon toga ostali i cijeli život u sustavu, nisu se svi uspjeli ponovno zaposliti. Neki dečki su nakon povratka s ratišta ostali bez ičega – bez posla, a često i bez obitelji jer bi ih napustila žena i nerijetko bi postali beskućnici. Bila su to jako turbulentna vremena, a baš na Peščenici ima dosta takvih primjera jer je ovdje bilo puno tvornica. Ljudi su otišli u rat, vratili se na ništa i raspao im se život. Sada je veliki problem starenje i starost, od 2010. godine na dalje sve smo stariji i stariji. Zagrebački starački domovi su jako dobre kvalitete, njega i skrb su na dobroj razini.

Imamo kvalitetne ljude koji rade. Ali, nemamo dovoljno kapaciteta, niti stručnog medicinskog osoblja, pa zapošljavaju i Nepalke, Tajlandanke koje završavaju kratke tečajeve.“

Koje su najveće prepreke u pružanju odgovarajuće skrbi starijima?

„Najveća prepreka je nedostatna količina. Nedostaje smještajnog kapaciteta, medicinskog osoblja svih profila za brigu o starijim osobama i uvijek je nedostatno novaca. Imamo sve oblike zaštite i usluga kao i razvijena Danska, nema toga što nema, ali ne možemo primjereno zadovoljiti potrebe tolikog broja starih ljudi!“

Je li starija populacija dovoljno dobro informirana o postojanju brojnih usluga upravo za njene potrebe?

„Trebalo bi biti bolje, slažem se. Mjesni odbori, nisu više toliko aktivni kao nekad, nedostaje rada na terenu. Nekad sam kao mlada socijalna radnica dežurala u tadašnjoj mjesnoj zajednici i nakon radnog vremena davala informacije umirovljenicima, koji su se tu družili i osjećali dobro. Bili su upoznati sa svim mogućim pravima i uslugama. Danas dosta toga nedostaje. Tko bi trebao biti ta poveznica, nositelj tih akcija? Centri za socijalni rad, međutim to je danas postalo nemoguće.“

U kolikoj mjeri na živote starijih utječe smanjivanje broja članova obitelji?

„Obitelji su sve manje, međuobiteljska solidarnost sve više nestaje, pogotovo u većim gradovima. Zadnjih godina djeca su se jako udaljila od roditelja. Svakodnevno vidim razne slučajeve pa tako i onaj da je otac umro, a djeca ga ne žele pokopati. Vremena su se promijenila, nekad ste poznavali sve susjede, sada se ljudi jedva i pozdrave. Pa tako susjedi i ne znaju da u stanu do njih umire neki starac, gladan i bez lijekova. Ne zato što nema novaca da si kupi kruh, nego mu kruh nema tko donijeti!“

Kako tehnološki napredak utječe na kvalitetu života starijih osoba i kako se tehnologija može okrenuti u njihovu korist?

„Neki su vrlo dobro informirani, prate novitete na planu usluga, ali to je manji broj. Imamo radionice za rad na računalima, ali teško je očekivati da će osobe koje se s dosta napora služe mobitelom, naučiti poslati e-mail ili na internetu doznati informaciju koja mu treba. E, tu sad opet dolazimo do važnosti međugeneracijska suradnja jer netko mlađi iz obitelji lako može poslati e-mail i pomoći starijem članu da se informira o onome što smatra bitnim za svoj status.“

Kako se kao društvo možemo pripremiti za demografske promjene

koje su u tijeku?

„Govorila sam o nedovoljnim kapacitetima. Domovi za starije trebali bi imati nekoliko jedinica organiziranog stanovanja po novom pravilniku, jer nije svatko za ustanovu. Ako je netko donekle očuvan, treba zadržati dio funkcionalnosti da nekako provede dan, da nije u ustanovi 24 sata. No, treba razvijati i usluge, jer nije naš interes da svi budu u staračkom domu. Interes je da što dulje djelujemo u svom okruženju, da se bavimo hobijima, čitanjem, da do zadnjeg časa održimo funkcionalnost. Tek kad je osobi potrebna medicinska pomoć, treba ići u ustanovu. Ako netko ne može kuhati, to nije razlog da ide u starački dom. Dostavit će mu se ručak... I to ide po imovinskom cenzusu. Plaća onaj tko ima više od prosječne mirovine, a svima ostalima su osigurana sredstva preko lokalne zajednice, dobivaju besplatan obrok od Grada Zagreba. Kad pričam s kolegama iz Europe, kažu mi da dolazim iz siromašne zemlje, a ja im odgovaram da mi imamo sve oblike zaštite, naknada i pomoći kao primjerice jedna Skandinavija, ali zajamčeni iznosi su takvi kakvi jesu. Njihov standard je znatno viši. Smatram da u Zagrebu nitko ne može i ne smije biti gladan. Ako je, onda je to njegov osobni izbor. U Zagrebu imamo dobar sustav i čak 15 pučkih kuhinja.“

Na kraju ste svog radnog vijeka, što bi bili ključni savjeti koje biste podijelili mladim kolegama koji tek ulaze u sustav socijalnog rada, što ih čeka?

„S obzirom kako se razvija sustav socijalnog rada, ne znam što će ih dočekati. Bojim se da nema više onog kova socijalnog radnika kakav smo mi bili. Više nema izražene empatije i brige za čovjeka. Postali smo roboti vremena u kojem živimo, ovisnici o tehnologiji. Ne vidiš čovjeka od silnih ekrana i aplikacija, a moraš biti pred ekranom jer na aplikacijama su svi mogući podaci koje moraš obraditi i proslijediti. Prije sam znala sjediti s nekim i razgovarati, saznati sve o njegovoj situaciji. Vidio si čovjeka pred sobom, danas više nije tako. Mlade kolegice to više ne stignu raditi na takav način, ne zato što ne bi htjele, nego je nemoguće to napraviti od silnih upisa u aplikacije, slanja izvještaja. Bojim se, a to i gledam, kako mladi brzo sagorijevaju u ovom poslu. Socijalni rad nije nimalo lak u društvu koje se stalno transformira.“

Na slici: Vesna Drobac

Tekst je objavljen u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije.